

ВІД АВТОРА ЛЕГЕНДАРНОГО РОМАНУ
«ВЕЛИКИЙ ГЕТСБІ»

Френсіс Скотт Фіцджеральд — американський письменник і сценарист, автор багатьох романів та оповідань про покоління «епохи джазу», один з найгеніальніших митців ХХ століття, яскравий представник так званого «втраченого покоління» поруч із Ремарком та Гемінгвеем. Численні екранізації творів Фіцджеральда за участю найкращих акторів сучасності — Леонардо Ді Капріо, Бреда Пітта, Роберта де Ніро, Джека Ніколсона та інших — неодноразово були удостоєні «Оскара».

«Я віддав би життя за тебе» — збірка оповідань, які Фіцджеральд написав протягом 1930-х років і раніше. Вони побачили світ тільки за 80 років після написання. На той час, коли письменник створив оповідання, журнали й видавництва відмовлялися публікувати їх. Причиною були занадто провокаційні, суперечливі та відверті теми. Авторів пропонували переробити сюжети, аби твори могли продаватися. Та письменник вирішив, що в такому разі нехай краще вони залишаються неопублікованими, аніж він зрадить себе і свій талант.

Оповідання збірки, написані в характерній авторській манері, є тими штрихами, які зображують повну картину сміливої та безкомпромісної історії творчості Френсіса Скотта Фіцджеральда.

Це справжній скарб, який був би занадто коштовним для журналів 1930-х років. Нам пощастило.

«Newsday»

WWW.BOOKCLUB.UA

ISBN 978-617-12-5082-6

9 786171 250826

Френсіс Скотт ФІЦДЖЕРАЛЬД Я ВІДДАВ БИ ЖИТТЯ ЗА ТЕБЕ

Френсіс Скотт
ФІЦДЖЕРАЛЬД

Я ВІДДАВ БИ ЖИТТЯ ЗА ТЕБЕ

FRANCIS SCOTT
FITZGERALD

I'D DIE FOR YOU
AND OTHER
LOST STORIES

Edited by Anne Margaret Daniel

ФРЕНСІС СКОТТ
ФІЦДЖЕРАЛЬД

Я ВІДДАВ БИ ЖИТТЯ ЗА ТЕБЕ

Редактор – Енн Маргарет Данієл

УДК 821.111(73)
Ф66

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

First published worldwide by *Hoffmann & Campe Verlag*

Оповідання «Балетки» вперше опубліковано 1976 року
в щорічнику «Fitzgerald/Hemingway Annual».

Оповідання «Дякую за вогник» уперше опубліковано
в серпні 2012 року у виданні «The New Yorker».

Бібліотека Принстонського університету, відділ рідкісних книжок і спеціальних
зібрань, секція рукописів, папери Френсіса Скотта Фіцджеральда.

Бібліотека Принстонського університету, відділ рідкісних книжок і спеціальних
зібрань, секція рукописів, папери

Зельди Фіцджеральд.

Університет Південної Кароліни, Ірвінський відділ
рідкісних книжок і спеціальних зібрань.

Єльський університет, Бібліотека Байнеке
рідкісних книжок і рукописів.

Довірчі власники майна Френсіса Скотта Фіцджеральда.

Перекладено за виданням:
Fitzgerald F. S. I'd Die For You: And Other Lost Stories /
F. Scott Fitzgerald. — New York : Scribner, 2017. — 384 p.

Переклад з англійської *Олега Короля*

Дизайнер обкладинки *Андрій Цепотан*

ISBN 978-617-12-5082-6
ISBN 978-1-5011-4434-9 (англ.)

© Hoffmann & Campe Verlag, 2017
«according to Article 71 of the Federal
Republic of Germany's Act on Copyright
and Related Rights (Copyright Act)»
© Nemiroltd, видання українською мо-
вою, 2018
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного До-
звілля», переклад і художнє оформлен-
ня, 2018

Вступ

«...не дуже-то схоже на те, що я напишу ще більше оповідань про молодече кохання. На мені поставили це тавро ще мої перші твори — до 1925 року. Відтоді я й далі писав оповідання про таке кохання — щораз складніші й усе більш нещирі. Щоб упродовж трьох десятиліть випускати однаковий продукт, я мав би стати або чудотворцем, або літературним поденником.

Знаю, що саме цього від мене й сподіваються, але ключ такого напрямку, вважай, пересох, і я гадаю, що мені було б набагато доцільніше не силкуватися над ним, а відкрити якийсь новий колодязь, нове джерело. (...) Однак безліч редакторів і далі асоціює мене з нестримним захопленням молоденькими дівчатами — захопленням, через яке в моєму віці можна й за ґратами опинитися».

*Френсіс Скотт Фіцджеральд — Кеннетові Літтауеру,
редакторів журналу «Кольєрз». 1939 рік.*

З 1919 року, відколи Френсіс Скотт Фіцджеральд сенсаційно дебютував як професійний літератор, із ним дедалі міцніше пов'язували стереотип письменника того, що він сам назвав «віком джазу». Читачі та редактори сподівалися від Фіцджеральда стандартних любовних романів про бідних юнаків, що залицяються до багатих дівчат, про вечірки й чари, про лепетливих вітрогонок. Спробувавши чогось іншого в темнішому й глибшому історичному десятилітті, будучи вже зрілою людиною, яка зазнала багато болю, він виявив, що дуже важко вирватися з пут цього раннього стереотипу. У більшості літературних біографій Фіцджеральда, у сприйнятті значної частини його читачів молодий письменник, поживши в принстонському студентському містечку («По цей бік раю»), стає одним із нової золотої парочки («Прекрасні і приречені»), а тоді цей

творець і літописець «віку джазу» (збірки оповідань 1920-х років та «Великий Гетсбі») враз дає волю «Краху». Він хотів, як сам стверджував, «відкрити якийсь новий колодязь, нову криницю». На жаль, мало хто оцінив те, що намагався здійснити автор.

Це оповідання про розлучення і розпач, робочі дні й самотні ночі; про метких юнаків, які під час Великої депресії не можуть ні навчатися в коледжі, ні знайти роботу; про історію США з її війнами, жахіттями та обіцянками; про секс — чи то з дальшим одруженням, чи то ні; про бурхливу, яскраву життєвість і гнітючу злиденність Нью-Йорка, що його Фіцджеральд щиро любив і розумів, бачачи всі можливості, обмеженість і потворність цього міста. Ці твори показують автора не як «сумного молодика», що старіється, зав'язнувши в золотих днях свого недавнього минулого, а як новатора на передньому плані сучасної літератури з притаманними їй експериментуванням і ускладненням.

* * *

«Френсіс Скотт Фіцджеральд, що сивіє та повніє, — це, як вважають, один із найпримхливіших авторів, у яких редактори можуть нині запопасти оповідання. Це літературний символ епохи — епохи нового покоління, а редактори й далі потребують оповідок про фляжку джину та ввічливих студентів, що крізь вітрове скло маячать перед панями в опівнічних розважальних поїздках. Читачі також набрали цього фіцджеральдівського смаку. Ба, Фіцджеральд узяв крутий поворот — природний, як на зрілі літа. «Пом'якшав» — ось підхоже слово. Відповідно, він хоче й м'якше писати. І якщо письменникові в цьому перешкоджатимуть, то він узагалі не писатиме. Ото й усе».

*О. О. Мак-Інтайр,
колонка газети «Нью-Йорк дей бай дей». 1936 рік.*

Звичайно, тодішні редактори масових журналів не були філістерами. Однак вони мали вагомі причини відхилити те, що писав Фіцджеральд у середині тридцятих років; деякі оповідання

були понурі й різкі. Тільки один із них розгледів кращі якості того, що намагався зробити Фіцджеральд, тож послідовно публікував цього автора. То був Арнольд Гінґріч, головний редактор «Есквайра», сам романіст. Упродовж двох останніх років свого життя Фіцджеральд продавав цьому журналу видатні твори про Пата Гоббі — по 200—250 доларів за оповідання. (Низька ціна як на Фіцджеральда, але не як на пересічного письменника часів Депресії; особливо ж якщо врахувати відносну вартість гонорару: відповідно до перепису населення 1940 року, річний прибуток на особу становив трохи більш ніж тисячу доларів). Гінґріч заохотив Фіцджеральда переробити на роман вишукані хроніки про американського сценариста ірландського походження — невдачу та п'яницю. Але навіть Гінґріч не сприйняв кількох Фіцджеральдових оповідань, у яких описано молодиків, стурбованих венеричною хворобою та завагітнілими від них шістнадцятилітніми дівчатками. Тож «Есквайр» не схвалив цих творів.

Більшість оповідань походить із того часу, коли США й решта світу перебували у Великій депресії. Добробут Фіцджеральда, такий високий якихось кілька років тому, падав разом із добробутом усієї країни. Письменник часто хворів, опинявся без грошей і невгамовно сновигав між околицею Балтимора, де він оселився з дружиною Зельдою та їхньою донькою Скотті, й низкою курортів у горах Північної Кароліни. 1930 року в Європі у Зельди стався нервовий розлад, і в лютому 1932-го її помістили у Фіппсівську психіатричну клініку лікарні Джонса Гопкінза в Балтиморі. До кінця свого життя, як і чоловікового, Зельда перебувала то в дорогих приватних клініках та лікарнях, то поза ними. Френсіс Скотт узяв на себе величезний тягар — заробляти стільки грошей, щоб вистачало на лікування. З початку 1935 року стало завдавати клопоту здоров'я самого Фіцджеральда, та він, хоч і боявся повернення туберкульозу, який діагностували йому ще замолоду, а проте шкодив собі курінням та надмірним питтям.

Однак перше оповідання з цієї збірки, «Боргова розписка», належить до раннього періоду творчості, а два останні,

довершені, «Жінки в домі» й «Привітання Люсі та Елсі», — до періоду внормованої роботи в Голлівуді 1939 року, коли Фіцджеральд кинув пити й завзято працював над романом, який опублікували посмертно під назвою «Останній магнат». На кожному етапі чітко періодизованої кар'єри автора є певна манера письма: у молодика, що насолоджується чудовими днями й ночами успіху та слави; у тридцятилітнього чоловіка й батька, який через хворобу дружини раптово поринув у світ медиків і лікарень; у недужої людини, яка, ледве зводячи кінці з кінцями, шукає нового стилю для своєї творчості; а понад усе — у професійного письменника, якому завжди вдавалося черпати натхнення та насагу з американських краєвидів і людей. У Френсіса Скотта Фіцджеральда ніколи не вигасало таке прагнення, і про це свідчать твори зі збірки «Я віддав би життя за тебе».

* * *

«Чи вдасться заробити на збірках оповідань?»
*Френсіс Скотт Фіцджеральд — своєму літературному
представнику Гарольдові Оберу. 1920 рік.*

Оповідання вже з самого початку були хлібом насущним Фіцджеральда. Коли в листі до нього ректор Принстонського університету Джон Гріп Гіббен поскаржився, зокрема, на неглибокий образ цього навчального закладу та його студентів в оповіданні «Чотири кулаки» (1920), Фіцджеральд відповів: «Одного вечора я написав це з відчаю, бо в мене нагромадився тридюймовий стос папірців із відмовами від журналів, і я фінансово змушений давати редакторам те, що вони хочуть».

Давати редакторам те, що вони хочуть, — ось у чому полягало завдання Фіцджеральда як літератора-початківця, і таким дуже прибутковим способом він працював далі, до кінця 1920-х років. Молодий письменник продавав свою роботу, гостро це усвідомлюючи й добре знаючи, скільки можна швидко заробити на оповіданнях, замість чекати, поки набереться певний обсяг роману, достатній для розгляду можливості публікування частинами. Він і його родина жили заможнo, але

після величезного успіху перших двох романів третій — «Великий Гетсбі» (1925) — не мав доброго збуту, а письменник потребував грошей. Розчарування від байдужого відгуку на «Великого Гетсбі» сприяло тому, що Фіцджеральд далі писав оповідання для журналу «Сатердей івнінг пост», і спонукало працювати над кіносценаріями в Голлівуді, коли закінчився «вік джазу». Так само, як і будь-який літератор свого покоління, він ходив на канаті, балансуючи між мистецтвом і комерцією.

Фіцджеральд також добре тямив, *що* в нього було найкращим творінням, а *що*, з його слів, ремісництвом. Він ніколи не обманював сам себе чи когось щодо різниці між своїми комерційно успішними та художньо прийнятними оповіданнями. Письменник радів, коли ці дві категорії збігалися, коли цінні з його погляду твори, як-от «Знову відвіданий Вавилон», «Зимові сни», «Багатий хлопець» і цикл про Безіла Дюка Лі, продавалися за високу ціну. Йому завжди хотілося, щоб найкращі, на його думку, речі мали значно кращий збут. «Мене гнітить те, що дешевеньке оповіданнячко на зразок “Популярної дівчини”, написане за тиждень, коли народилася дитина, дало 1500 доларів, + те, що справді художня штука, в яку я вклав три тижні справдешнього натхнення¹ [sic]², як-от “Діамант у небі” [«Діамант завбільшки з готель “Ріц”»], нічогісінько не дає, — написав Фіцджеральд Гарольдові Оберу в 1922 році. — Але, клянуся Богом + Лорімером, я ще зароблю статки». Джордж Горас Лорімер, випускник Єльського університету, головний редактор «Сатердей івнінг пост» у 1899—1936 роках, платив Фіцджеральдові добрі гонорари — справді статки як на молодого письменника. У 1929-му вони дійшли до 4000 доларів за оповідання, нині це еквівалент понад 55 000 доларів. Однак Фіцджеральд, скутий золотими ланцюгами й роздратований, сказав Генрі Луїсові Менкену в 1925 році, зразу ж після того, як опублікували «Великого Гетсбі»:

¹ У цьому листі Фіцджеральд написав «entheusiasm» замість належного «enthusiasm» (*Тут і далі — примітки перекладача*).

² Так (*лат.*).

«Моя халтура для “Посту” дедалі гіршає — мірою того, як у ній дедалі менше запалу... дивна річ, що весь запал вкладено в моєму першому халтурному опусі. Я гадав, що “Прибережний пірат” десь такий добрий, як “Благословення”. Насправді я ніколи й нічого не “зображав спрощено”, аж поки не стався провал “Тюхтія”, завдяки чому стало можливо написати цю книжку [“Великого Гетсбі”]. Я б уже віддавна спрощував, якби це було вигідно... безуспішно випробував такий спосіб у кіносценаріях. Здається, люди ніяк не втямлять, що для розумної людини чи не найважче у світі — це спрощувати».

Цього ж року він висловився грубіше й коротше Максвеллові Перкінзу, редакторові видавництва «Скрібнер»: «Що більше я беру за свою халтуру, то важче мені примусити себе писати».

Фіцджеральд завжди вважав себе романістом, хоча й був чудовим майстром короткої прози, не те що скромнішого літературного жанру, ніж роман, — просто стислішого. Оповідання письменника, улюблені й відомі, були неперевершені, але вони часто слугували йому випробувальним майданчиком, місцем начерків, початковим простором для ідей та образів, персонажів та місцин, і елементи всього цього потрапляли в наступний роман. У розділі «Перелік опублікованих творів» гробсбуха його життя та творчості, що його Фіцджеральд вів до 1938 року, чимало оповідань позначено як «пограбовані й надовго забуті». Процес «грабування» можна легко розпізнати по відривних газетних аркушиках і журнальних публікаціях Фіцджеральдових оповідань, у яких автор відмітив, переглянувши та відредагувавши уривки, що пізніше з'явилися у «Прекрасних і приречених», «Великому Гетсбі» та «Ночі лагідній».

В оповіданнях із цієї збірки, більшість яких написано в середині та наприкінці тридцятих років, є рядки, які впізнає той, хто прочитав робочі документи письменника (опубліковані 1978 року під назвою «Записники Ф. Скотта Фіцджеральда») та «Кохання останнього магната» — його останній роман, якого не дала закінчити смерть.

***

«Чи вдасться заробити на писанні для кіно? Ви продаєте сценарії?»

*Френсіс Скотт Фіцджеральд — Гарольдові Оберу.
Грудень 1919 року.*

Переваги та перспективи Голлівуду, можливість писати кіно-сценарії манили Фіцджеральда ще на початку його літературної діяльності. У вересні 1915 року, коли він був другокурсником у Принстонському університеті, газета «Дейлі принстоніан» помістила рекламне оголошення такого змісту: «Спеціальне повідомлення студентам, які провалили іспити. Робота в кіностудії відкриває майже безпосередні можливості значного заробітку перед юнаками, що мають певні природні здібності». Таке прирівнювання кінематографічної роботи до провалу Фіцджеральд іще виразніше відчув уже з перших днів свого перебування в Голлівуді. Письменникові не сподобалися здійснені у 1920-х екранізації його кількох оповідань і двох романів. Він і Зельда вважали «гідотною» фільмову версію «Великого Гетсбі» 1926 року (нині вона втрачена). А проте в січні 1927 року подружжя Фіцджеральдів на три місяці зупинилося в готелі «Амбасадор», де Скотт працював над сценарієм на замовлення для Констанс Талмідж. Ця визначна зірка німого кіно, прозвана «Бруклін Конні», намагалася прорватись у звуковій комедії. Спочатку подружжя насолоджувалося зустрічами та спілкуванням із кінозірками, але невдовзі все пішло на гірше. Сценарій відхилили, і Фіцджеральди подалися додому, на Схід. Як повідомила Зельда, «Скотт каже, що ніколи не візьметься писати сценарій, бо це надто важко, але я не думаю, що письменники кажуть те, що мають на гадці». Вона мала рацію. Млявий збут «Великого Гетсбі» та неоднозначні відгуки на цей роман змінили Фіцджеральда як письменника. Невдовзі він застеріг про свій дальший спосіб дії, написавши Перкінзові з Європи навесні 1927 року:

«У всякому разі до осені я видам книжку непоганих оповідань. Напишу кілька дешевих штук, поки не назбираю стільки, щоб

вистачило до мого наступного роману. Закінчу й опублікую його, а тоді поживемо — побачимо. Якщо я протримаюся на цьому гонорарі й не доведеться робити перерви на писання халтури, то й далі буду романістом. Якщо ж ні, тоді облишу це все, оговтаюся, поїду до Голлівуду й учитимуся кінобізнесу».

1931 року Фіцджеральд заради грошей знову поїхав до Голлівуду — ще на кілька нещасливих місяців, що виявилися творчо безплідними й виснажливими. «Ніч лагідна», роман, над яким він працював, залишався незакінченим. Цього разу Зельда не поїхала зі Скоттом до Лос-Анджелеса. Вона залишилася в батьківському домі в Монтгомері (штат Алабама), дійшовши до межі нервового розладу, через який наступної весни опинилася в лікарні. Однак годі вимагати здорового глузду від Зельдино-го судження, висловленого в листопаді 1931 року в листі до чоловіка в Голлівуді: «Мені дуже шкода, що твоя робота нецікава. Я сподівалася, що вона обернеться свіжими гранями, які могли б зрівноважити її стомливість. Якщо тобі здається, що це надто вже важка рутинна, й ти зіткнувся з практикою “зібратися разом і обговорити”, то повернися додому, любий. Принаймні назавжди позбудешся Голлівуду. Я б не сиділа там і не марнувала часу на те, що видається незмінною посередністю й вимагає надто великої трати сил».

Хоча 1931 року в Голлівуді Фіцджеральдові вдруге не поталанило, та він, укотре потребуючи грошей, знову повернувся туди влітку 1937-го — назавжди. І третього разу було не з медом. В оповіданні, яке дало назву цій збірці, відображено погляд автора на кінобізнес і на властиву цій галузі небезпечну агресивність до індивідуальної творчості. 1934 року Арнольд Гінґріч, застерігаючи Фіцджеральда проти повернення, прямо пояснив: «Було б жажливо дивитися, як ти й далі марнуєш свій талант у Голлівуді, і я сподіваюся, що до цього не дійде. Таж ти неперевершений віртуоз — з погляду на писане слово як на музичний інструмент: ніхто не може видобувати чистіші й ніжніші звуки зі струни англійського речення. Але, хай йому дідько, що може пов'язувати письмове слово й Голлівуд?»

Незадовго перед тим, як виїхати на Західне узбережжя, Фіцджеральд із холодним самопізнанням і передбаченням написав Перкінзові: «Кожного разу я, приїхавши до Голлівуду, хоч і брав величезну платню, а однак розтрачувався — у фінансовому та творчому плані. (...) Звичайно ж, я маю ще один роман [“Кохання останнього магната”], але, цілком можливо, йому доведеться залишитися серед ненаписаних книжок цього світу». У Фіцджеральда були великі рахунки за все — від витрат на своє проживання до плати за лікування Зельди у приватному санаторії біля Ашвілла, що в Північній Кароліні, та плати за шкільне навчання Скотті. Втім, і контракт із кінокомпанією «Метро-Голдвін-Маєр» був теж не дріб'язковий — тисяча доларів щотижня за редагування сценаріїв. Кілька останніх оповідань письменника написано в час, що вдавалося увірвати з роботи над чужими сценаріями, від яких туманіла голова і в яких збереглися його зневажливі коментарі на берегах. Робота в Голлівуді розхолоджувала письменника, доводила до нудоти. Нехіть до цієї роботи виразно відбилася на його власних сценаріях, доволі слабких. Однак контракт із кінофірмою врятував Фіцджеральда, коли той був по вуха в боргах. До того ж тут знайшовся матеріал для «Кохання останнього магната». Перед смертю Фіцджеральд був щасливий, наполегливо працюючи над «іще одним романом», але продаж таланту і часу обійшовся величезними витратами за рахунок психіки та творчості, й це, безсумнівно, посприяло тому, що роман залишився незакінченим.

* * *

Фіцджеральд вважав чудовими деякі оповідання зі збірки «Я віддав би життя за тебе» й глибоко розчарувався — не так із фінансової, як із особистої причини, — коли їх відкинули редактори. Ті вимагали від автора історійок про джаз і шум, про вродливих холодних дівчат і гожих жагучих юнаків. Професійний літератор ще зі студентських часів, він трудився над неперервною низкою чернеток і регулярно переглядав їх навіть після публікації. У його власному примірнику «Великого

Гетсбі» рукою автора проставлено правки та примітки, що простягаються від сторінки з присвяченням до прикінцевих абзаців, нині вже епічних.

Фіцджеральд хотів діставати винагороду за важкий труд, вкладений в оповідання; хотів, щоб їх публікували, й намагався їх публікувати. Однак більшість цих творів походить із десятиліття в житті автора, коли він уже не хотів, щоб їх редагували. На початку свого творчого шляху він був не дуже проти правок. Бувало, редактори правили без його відома, і згодом він сердився на них, а іноді й наполягав на своєму, коли йшлося про щось важливе. 1922 року письменник нарікав на «цілу купу листування», яке він мусив провадити з редактором видання «Скрібнерз магазин» Робертом Бріджесом про зворот «Богом проклятий» в оповіданні «Кришталева чаша» (причому сам Бріджес вставив у це оповідання вираз «Богом проклятий хамський нувориш»). У 1930-х роках Фіцджеральд ставав дедалі менш поступливим щодо видалення, пом'якшення та підчищення й упирався навіть тоді, коли внести зміни просив Обер — один із його найдавніших приятелів і високопрофесійний літературний агент. Ба навіть тоді, коли зробити це просив Гінґріч, який, підтримуючи оповідання про Пата Гоббі, давав Фіцджеральдові можливість публікуватися й бути платоспроможним. Письменник волів, щоб ці оповідання лежали й почекали своєї пори. Ця пора, мабуть, настала би ще за життя, якби він жив довше.

Ніхто не описав найважчих часів Фіцджеральда краще, ніж він сам у збірці гостро самокритичних і відвертих нарисів «Крах» (1936). Завдяки переоцінці цінностей у цих творах постали такі картини: посаджений у божевільню чоловік прагне будь-що вийти на волю («Кошмар»); письменник змінює свій життєвий вибір («Подорож разом»); оператор і кінозірка розмірковують про межі своїх успіхів і бажають більшого («Я віддав би життя за тебе»).

У кількох оповіданнях цієї збірки Фіцджеральд розглядає нові можливості, доступні жінкам у 1930-х роках, і обмеження цих можливостей: місіс Гансон, мандрівна торговка («Дякую

за вогник»); підлітки, що займаються сексом, як-от Люсі та Елсі («Привітання Люсі та Елсі»); Кікі з її неприхованими любовними зв'язками («Гра в офсайді»). Традиційний шлюбний сюжет узято в облогу. Наприклад, «Привітання Люсі та Елсі» справляє враження нюансованої суміші схвалення й осуду свободи нового покоління, а в кіносценарії «Грейсі ні в сих ні в тих» відчувається то глузування з цих нових людей, то схвалення їх.

Чотири оповідання цієї збірки, у яких головними героями зображено медсестер і лікарів, дуже виразно пов'язані з життям Фіцджеральдів того часу. У цих «медичних» творах, як-от «Кошмар», «Що з цим робити?», «Циклон у тихому краю» та «Жінки в домі», запозичено деякі понури подробиці того, що сталося перед Зельдиным нервовим розладом і після нього, описано деталі розвитку недуг Зельди та Скотта.

«Я віддав би життя за тебе» — однойменне зі збіркою оповідання, якому Фіцджеральд дав також назву «Легенда озера Лур», — стало наслідком його невеселих днів у цілющих горах Північної Кароліни. Він поїхав туди, щоб зміцнити здоров'я. Боячись повернення туберкульозу, письменник сподівався, що свіже повітря допоможе зцілитися йому й дружині. З 1935 по 1937 рік у поїздках до Балтимора, де Френсіс Скотт, Зельда й Скотті намагалися прижитися на початку тридцятих, він пробував переважно в різних готелях Північної Кароліни. Коли мав гроші, то зупинявся в курортних готелях, зокрема в «Лейк Лур інн», «Оук голл» та «Парк гроув інн», а коли не мав, то жив у мотелях, їв консервований суп і прав свою одягу в раковині. Коли дозволяли час, здоров'я та працездатність, Фіцджеральд працював, вкладаючи всю свою душу, все своє життя в написане. «Я віддав би життя за тебе» створено в ті часи й у тих місцях.

Попри те, що автор заклопотаний і стурбований собою, деякі оповідання є антитезою автобіографічних. Фіцджеральд розмірковує не так над силами, що діють у його житті, надихають і, можливо, дають прихисток, як над значно більшими силами, що впливають на американську культуру й історію, — від бідності за часів Великої депресії до питань стосовно раси

та громадянських прав, до регіональних звичаїв, перспектив і культури. Звичайно ж, у Фіцджеральда ці громадські та історичні справи подекуди змішуються з особистими. Покидаючи в 1937 році Південь і свою дружину, уродженку Алабами, і їдучи до Голлівуду, письменник глибоко задумувався про історію та родину. Генезис переказів про Громадянську війну, відображений тут у двох довершених начерках із зовсім різними сюжетами, спирається на те, що розповідав Фіцджеральдів батько про свого двоюрідного брата, підвішеного за великі пальці в сільській місцині Мериленду. «Пальці вгору» і «Прийом у дантиста», переповнені звірствами й катуваннями, грубими вчинками й різкими словами, становлять гострий контраст із романтичними уривками тексту, які Фіцджеральд тоді ж вставляв у сценарій фільму «Звіяні вітром». У цих оповіданнях Фіцджеральд вражаюче виявляє ключові моменти одного з найважливіших періодів історії Сполучених Штатів, роздумує над міфами, що постали в ті часи, а також з'ясовує, у який спосіб історія родини привела його як письменника до важливих історичних моментів і пов'язала з ними. У цих творах також поставлено під сумнів автентичність та креативні джерела: переказування історії, почутої ще змалку, як казку перед сном, протиставлено оповіді письменника, який хоче знайти щось нове.

«Балетки», «Грейсі ні в сих ні в тих» і «Любов — це біль» подано у формі сценаріїв. Інші справляють враження, що Фіцджеральд мав намір написати ходовий сценарій, натомість створив те, над чим він, власне, й працював, — оповідання або начерк роману. Наприклад, «Жінки в домі» спершу можна сприйняти як яскраву романтичну комедію Золотого віку¹, призначену для Вільяма Пауелла² та Керол Ломбард³. А далі починаються проникливі описи, на сюжет падає тінь:

¹ 1558—1603 роки, час правління англійської королеви Єлизавети Першої.

² Американський актор (1892—1984), зірка фільмів компанії «Метро-Голдвін-Маєр».

³ Американська актриса (1908—1942), номінантка на премію «Оскар».

вродливий герой-авантюрист умирає від хвороби серця, і це трагічно відображає Фіцджеральдову долю. Чи може він і далі, поклавши руку на серце, залицятися до кінозірки-красуні, в яку закохався? В оповіданні є характерні особливості, що їх не схвалили б на жодній кіностудії, як-от медсестра, що засуджує колишніх пацієнтів-«наркоманів», і зірковий кіноактор, наділений дивовижною «надзвичайною красою», який має велику ділянку конопель. Фіцджеральд їдко, дошкульно критикує марнославство, фальш і пожадливість у Голлівуді, а водночас буквально застеляє ліжко трояндами в класично красивій, але не зовсім виправдувальній заключній частині одного з творів. Він не тільки насміхається з любовних і романтичних сюжетів, із яких користує Голлівуд, але й подає гостру як бритва пародію на те, що від нього хочуть редактори, і робить це собі на втіху.

«Грейсі ні в сих ні в тих», «Балетки» і «Любов — це біль», звичайно ж, недосконалі як оповідання, але автор якраз і хотів, щоб вони не належали до цього жанру. «Балетки» написано для іншої балерини, але Фіцджеральд відчув, що Зельдине захоплення балетом і вправність у ньому допоможе «подати щось цілком автентичне у цій справі, повне винахідливості та чуттєвості», і завдяки цьому сценарій став біографічно пізнавальним. Письменник повернувся до «Грейсі ні в сих ні в тих» через п'ять років після того, як почав писати. Його перероблений варіант подано тут для порівняння. «Любов — це біль» відзначається тим, що це оригінальний твір Фіцджеральда. Автор подав власну ідею цілого фільму, а не просто своє трактування написаного кимось іншим.

* * *

«Гадаю, дев'ять років, які відділяють “Великого Гетсбі” й “Ніч лагідну”, завдали непоправної шкоди моїй репутації, бо за той час виросло ціле покоління, що сприймало мене лише як автора оповідань для “Посту”. (...)»

Дивно, що зник мій колишній талант до оповідань. Почасти через те, що змінилися часи, змінилися редактори, а ще

й через те, що частина твору — щасливий кінець — якимось була пов'язана з тобою і мною. Звичайно, кожне третє оповідання мало інший кінець, але, загалом узявши, в мене з'явилася публіка завдяки оповіданням про кохання молодих людей. Мабуть, я мав потужну уяву, якщо вже відсилав читачів так далеко і так часто в минуле».

*Френсіс Скотт Фіцджеральд — Зельді Фіцджеральд.
Жовтень 1940 року.*

Потужна уява править оповіданнями збірки «Я віддав би життя за тебе». Їх якість неоднакова, і сам Фіцджеральд це знав, як видно з його листування. Деякі очевидно написані за готівку й — хай у них блискучі сюжети, фрази й персонажі — справляють враження створених нашвидкуруч і неповноцінних. Борги й лихоліття невігойно поранили письменника в середині 1930-х. У творах цього часу звучать біль і щирість — так само, як і в листі до Обера, написаному в травні 1936 року:

«Жахливе це діло — борги. Через них я мало не до решти втратив упевненість. Звик писати сам для себе, а тепер пишу для редакторів, бо не маю часу гаразд подумати над тим, що мені подобається, або знайти щось таке, що сподобалося б. Як той, що черпає по краплі воду з криниці, бо дуже спраглий і не може дочекатися, поки вона наповниться. О, якби ж то хоч раз поталанило...»

Однак Фіцджеральд сказав дружині про те, що хоче від нього «Сатердей івнінг пост» і чого він уже не хоче робити: «Як тільки відчую, що пишу, достосовуючись до нікчемних вимог, у мене в руці застигає ручка, а талант щезає десь у минулому». Чи то Фіцджеральд писав собі на втіху, чи то комусь на угоду, але загалом усі ці оповідання відображають дедалі більшу свободу творчості, випробування можливостей і незрідка — тверду відмову виконувати те, чого сподіваються від «Ф. Скотта Фіцджеральда», й додержувати традиційних правил і вимог. Редактори та читачі не хочуть, щоб молоді люди займалися сексом

на круїзному кораблі? Не хочуть, щоб під час війни катували солдатів? Не хочуть, щоб люди погрожували самогубством? Або ж пиячили й наркотизувалися на голлівудських пагорбах? Або ж давали й брали хабарі в університетському спортивно-му житті? Шкода.

Іноді автор згоджувався переробляти свої твори. Особливо в тих випадках, коли він марнував свій таланти, аби тільки в Голлівуді схвалили твір, як-от «Грейсі ні в сих ні в тих». Виразно видно прохолодне ставлення Фіцджеральда до такої роботи. Та іноді, а в тридцятих роках щораз частіше, він відмовлявся справджувати сподівання людей, які дивувалися, зауваживши в його творчості широку смугу реалізму, або ухил до понурості й ламаного стилю у високому модернізмі, або просто щось, що вони вважають потворним.

Найкращі з цих оповідань прикметні витонченістю й точністю, лапідарними фразами й вишуканою мовою — всім тим, що ми асоціюємо з давнішою творчістю Фіцджеральда. Його творам, від першого до останнього, притаманні гумор — звичайний і чорний; захоплення прекрасними людьми, краєвидами та багато чим іншим; втіха від того, як може вплинути на настрої місячне сяйво чи сонячне проміння; і, нарешті, любов — як до читачів, так і до своєї роботи. Навіть тоді, коли зникала надія знову завоювати популярність іще за життя, Фіцджеральд знав, на що він здатен тепер і буде здатен у майбутньому. Навесні 1940 року він сказав Перкінзові:

«Колись я гадав, що (...) можу (й міг це чи не завжди) ошасливлувати людей, і це мене тішило, як ніщо інше. Тепер навіть воно видається дешевою водевільною мрією про небо, величезним шоу менестрелів, у якому ти вічний містер Боунз¹. (...)

---

¹ Популярне в США, особливо в XIX столітті, видовище, в якому розігрували комічні сценки з життя негрів і виконували їхні пісні й танці. Містер Боунз, персонаж цього шоу, виступав із ударним музичним інструментом — костями (*bones*).

Але щоб ото померти — остаточно й несправедливо після того, як ти так багато дав... Уже нині в американській літературі небагато знайдеться публікацій, що не мали б на собі моєї печаті, — я був трішки першоджерелом».

Хоча Голлівуд, і про це завжди знав Фіцджеральд, багато в чому погано впливав на його письменницьку майстерність, та не в усьому. У цих оповіданнях часто трапляються достеменні елементи кіно, де довгі сцени з описами без діалогів справляють враження візуальних образів на екрані: у пошуках дівчини чоловік вибігає, задихаючись, угору сходами на Чимні-Рок («Я віддав би життя за тебе»); повільно рухаючись, потрапляє в аварію карета швидкої допомоги, і шоковані та потовчені люди в ній, оговтуючись, бачать охоплений вогнем шкільний автобус, у якому кричать діти («Циклон у тихому краю»). Такі майстерні й інноваційні епізоди компенсують і згладжують інші, як-от епізод із дитиною, що вилазить на арфу («Грейсі ні в сих ні в тих»), у яких автор компрометує й просто марнує свій талант. У квітні 1940 року Фіцджеральд написав дружині: «Я зненавидів Каліфорнію й віддав би життя за три роки проживання у Франції», проте за місяць перед тим сказав їй: «Пишу ці оповідання про Пата Гоббі й вичікую. Тепер я виношую нову ідею — комедійну серію, яка поверне мене до великих журналів... але, Боже мій, я ж забута людина». Ці задуми комічного, а не трагічного, спонукають знову згадати його. Попри все, попри скруту, алкоголізм і хворобу, Фіцджеральд писав далі й старався відображати те, що знав і бачив. Прикметна риса автора в цих оповіданнях — це здатність сподіватися.

Енн Маргарет Данієл, січень 2017 року

Зауваження від редактора

Надруковані тут версії оповідань — останні зі збережених, з яких можна визначити, як працював Фіцджеральд. Я ввела тут його власноручні зміни в рукописах та машинописах, розмістивши у квадратних дужках фрази та фрагменти, викреслені в незакінчених редакціях. Наприклад, довірчі власники майна Френсіса Скотта Фіцджеральда надали мені примірник «Гри в офсайді» раніше, ніж бібліотека Принстонського університету. Тексти ідентичні, однак у принстонському примірнику є правки, які Фіцджеральд зробив олівцем, зокрема вказівка на першій сторінці: «Змінити на Принстон» (тобто побажання змінити місце дії — з Єльського університету на Принстонський). У текст опублікованого оповідання не внесли цієї зміни, але треба, щоб читачі знали про намір автора. Крім того, я додержувала його підтверженого документально вибору у випадках, коли збереглися різні версії творів. Наприклад, Фіцджеральд погодився значно скоротити «Жінок в домі» й змінити назву на «Температура», але, невдоволений цими змінами, листовно наполягав, щоб опублікувати первісний варіант. Грунтуючись на цьому, я помістила тут версію, датовану червнем 1939 року. Я зазначила свідчення про принципово інакші версії творів, що не збереглися, як-от дві сторінки оповідання «Привітання Люсі та Елсі», де автор зосередив увагу на дівчатах та їхніх сім'ях.

«Вихідний день у коханні» — це незакінчений розділ оповідання, який відображає певну стадію творчого процесу. Збереглося багато зразків того, що Фіцджеральд називав «фальстарт», — очевидно, начерків незавершених оповідань. Одні доходять до дванадцяти-п'ятнадцяти сторінок, а тоді сходять на ніщо або обриваються. Другі короткі — один-два абзаци. Не включено інших незакінчених, фрагментарних зразків таких спроб. На деяких рукописах і машинописах Фіцджеральд позначив намір зберегти свою лінію. 2015 року один із цих

начерків під назвою «Балетна школа — Чикаго» класифікували як початок роману. Насправді це покинуте оповідання. У кількох абзацах, а то й на кількох сторінках Фіцджеральд виклав задуми оповідань про Пата Гоббі та численних кіносценаріїв, до яких так і не повернувся. Відомо, що письменник завершив три оповідання — «Необережність» (1922), «Тато був ідеальний» (1934) і «Вони ніколи не старіються» (1937), які згодом пропали. Ці твори обговорено в його листуванні, та поки що їх не знайдено.

Майже століття минуло, відколи написано найраніші з цих оповідань. Багато з чим згаданим у збірці «Я віддав би життя за тебе» нинішні читачі не ознайомлені, тож примітки мають зорієнтувати їх, пояснити, що мав на увазі Фіцджеральд, і, де це доречно, додати подробиці про його зв'язок із певною подією, ситуацією чи особою. У вступних поясненнях перед усіма оповіданнями я звернулася до кореспонденції Фіцджеральда, щоб окреслити історію написання цих творів. Тексти видрукували різні машиністки, стилі роботи яких не узгоджені. Часом я працювала з друкованими через копірку копіями, в яких неможливо розрізнити коми й крапки. Не вдаючись до текстуальної транскрипції, я стандартизувала пунктуацію для сучасного читача. Я залишила без змін частий вжиток довгого тире — цю характерну рису Фіцджеральд поділяв із письменниками-сучасниками, якими захоплювався, зокрема з Джеймсом Джойсом. Замість лапок, у які автор бере слово чи вислів задля виразності, або цитату, або заголовок книжки, я дала курсив, як це зроблено в останньому надрукованому виданні його творів. У вступних поясненнях я старалася не розкривати важливих подробиць сюжету. Однак, щоб уникнути будь-яких спойлерів, спершу читайте самі оповідання.

Енн Маргарет Даніел

Фіцджеральд написав «Боргову розписку» у 1920-му, коли йому було всього двадцять три. У цьому оповіданні, що побачило світ невдовзі після публікації успішного роману «По цей бік раю», є жвавість і дотепність, притаманні ранній творчості автора. На перший погляд, це весела сатира на галузь діяльності, з якою він тільки що ознайомився, — на видавничий світ. Однак Фіцджеральд ніколи не був легким письменником, навіть замолоду. Дія оповідання відбувається в часи розчарування й смерті після Першої світової війни, у ньому відчуваються цілком сучасні нотки глузування з книжок про самодопомогу, духовне спілкування та з любовно-псевдоісторичних романів. Місце дії — спершу Мангеттен, а тоді Середній Захід, тобто два місця проживання самого Фіцджеральда.

Це оповідання вирішальним чином пов'язалося з комерційним аспектом публікації, коли Фіцджеральд заробляв великі гроші, щоб могли вільно творити. Очевидно, він написав «Боргову розписку» для журналу «Гарперз базар», який не надрукував запропонованого.

2 червня 1920 року Фіцджеральд, щойно переїхавши до Вестпорта (штат Коннектикут), повідомив Гарольда Обера, що віддасть йому закінчений робочий варіант, щоб надіслати Генрі Блекману Селлу, редакторові цього журналу: «Я також залишаю “Боргову розписку”. Це сюжет, що його Селл дуже хотів для “Гарперз базар”, і я йому пообіцяв. Як на мене, це доволі непогана річ». А в липні, коли оповідання вже пішло до «Сатердей івнінг пост», Фіцджеральд у листі до Обера написав: «Я б хотів, щоб Ви віддали мені “Боргову розписку”, якщо її повернуть із “Посту”. Гадаю, що зможу змінити це оповідання, тож не буде клопоту з його продажем». Саме в той час він почав «Прекрасних і приречених», зосередився на цьому другому з ліку романі й дав знати в тому-таки листі, що «цього літа, мабуть, не буде оповідань». «Боргова розписка» загубилася в шарварку ранньої слави письменника й належала довірчим власникам майна Фіцджеральда до 2012 року, коли її рукопис та машинопис придбала Байнеківська бібліотека Єльського університету за 194 500 доларів.

БОРГОВА РОЗПИСКА

I

Ім'я, що фігурує вище, не моє — його носій дозволив мені підписати ним це оповідання. Не відкрию свого справжнього імені. Я видавець. Приймаю до друку довгі романи про молодецьке кохання, що їх пишуть старі діви з Південної Дакоти; детективні оповідання про заможних завсідників клубів і розбишакуватих, як апаші, дівчат із «широко розплющеними чорними очима»; есеї про загрозу того і сього, про барву місяця на Таїті, що їх пишуть університетські професори та інші нероби.

Не беру романів від авторів, яким менш ніж п'ятнадцять років. Усі колумністи й комуністи (ніколи не зможу розрізнити ці слова) ображають мене, кажучи, що я ласий на гроші. Так, я їх хочу, ще й як хочу. Їх потребує моя жінка. Їх весь час втрачають мої діти. Якби хтось запропонував мені всі гроші Нью-Йорка, я б не відмовився. Замість відкрити за рік Семюела Батлера, Теодора Драйзера та Джеймса Бранча Кабелла, я волів би видати книжку, на яку надійшло б п'ятсот тисяч попередніх замовлень. Ви теж зробили б такий вибір, якби були видавцями.

Півроку тому я уклав договір про книжку — без сумніву, вартісну річ. Написав її Гарден — парапсихолог, доктор Гарден. Його перша книжка — я опублікував її ще в 1913-му — цупко, наче піщаний краб на Лонг-Айленді, вчепилася за вершину успіху, а парапсихологія ж у той час була далеко не в такій моді, як нині. Ми рекламували нинішню новинку як документальне свідчення з потужністю п'ятдесят не те що кінських — серцевих сил. Небіж автора, Косгроув Гарден, загинув на війні, й доктор Гарден стримано та шанобливо описав своє спіритичне спілкування з ним за допомогою різних медіумів.

Про автора

Ф. Скотт Фіцджеральд народився в Сент-Полі (штат Міннесота) 1896 року. Він навчався у Принстонському університеті, вступив в армію Сполучених Штатів під час Першої світової війни й опублікував свій перший роман «По цей бік раю» у 1920-му. Того ж року він одружився із Зельдою Сер, що походила з Монтгомері (штат Алабама), і протягом наступного десятиліття подружжя поділяло свій час між Нью-Йорком, Парижем та Рив'єрою. Фіцджеральд був одним із найзначніших нових голосів у літературі, його романи «Великий Гетсбі» і «Ніч лагідна» належать до шедеврів. Він помер у 1940-му у віці сорок чотири роки від серцевого нападу в Лос-Анджелесі, працюючи над «Коханням останнього магната». Творчість Фіцджеральда забезпечила йому репутацію одного з найзначніших і улюблених американських письменників ХХ століття.

Енн Маргарет Даніел викладає літературу в Нью-Йоркському університеті. З 1996 року вона опублікувала багато праць про Фіцджеральда та про модернізм. Учена живе на Мангеттені та на півночі штату Нью-Йорк.

Зміст

<i>Вступ</i>	5
<i>Зауваження від редактора</i>	21
Боргова розписка (1920).....	23
Кошмар (Фантазія в чорних тонах) (1932).....	42
Що з цим робити? (1933).....	71
Ґрейсі ні в сих ні в тих (1934).....	92
Подорож разом (1935—1936).....	105
Я віддав би життя за тебе (Легенда озера Лур) (1935—1936).....	125
Вихідний день у коханні (1935—1936).....	156
Циклон у тихому краю (1936).....	162
Перлина і хутро (1936).....	181
Пальці вгору (1936).....	205
Прийом у дантиста (1936—1937).....	239
Гра в офсайді (1937).....	259
Жінки в домі (Температура) (1939).....	288
Привітання Люсі та Елсі (1939).....	334
Любов — це біль (1939—1940).....	344
Пара (<i>не датовано</i>).....	361
Розрізнені оповідання	383
Балетки (Балетні туфлі) (1936).....	383
Дякую за вогник (1936).....	388
<i>Подяка</i>	393
<i>Примітки упорядника</i>	395
<i>Джерела</i>	442
<i>Про автора</i>	445

Літературно-художнє видання

ФІЦДЖЕРАЛЬД Френсіс Скотт
Я віддав би життя за тебе
Збірка

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *І. М. Давидко*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *М. М. Куценко*

Підписано до друку 16.05.2018. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Adonis». Ум. друк. арк. 23,52.
Наклад 2500 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у державному видавництві «Преса України»
03047, м. Київ, просп. Перемоги, 50
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК №310 від 11.01.2001 р.

К Н И Ж К О В И Х

- за телефонами довідкової служби (050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life); (067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

- на сайті Клубу: www.bookclub.ua
- у мережі фірмових магазинів див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@ksd.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@ksd.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@ksd.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@ksd.ua

Фіцджеральд Ф. С.

Ф66 Я віддав би життя за тебе : збірка / Френсіс Скотт Фіцджеральд ; пер. з англ. О. Короля. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. — 448 с.

ISBN 978-617-12-5082-6

ISBN 978-1-5011-4434-9 (англ.)

«Я віддав би життя за тебе» — збірка оповідань, які Фіцджеральд написав протягом 1930-х років і раніше. Вони побачили світ тільки за 80 років після написання. На той час, коли письменник створив оповідання, журнали й видавництва відмовлялися публікувати їх. Причиною були занадто провокаційні, суперечливі та відверті теми. Авторів пропонували переробити сюжети, аби твори могли продаватися. Та письменник вирішив, що в такому разі нехай краще вони залишаються неопублікованими, аніж він зрадить себе і свій талант.

Оповідання збірки, написані в характерній авторській манері, є тими штрихами, які зображують повну картину сміливої та безкомпромісної історії творчості Френсіса Скотта Фіцджеральда.

УДК 821.111(73)